

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Oszályozás

Tárgy

665:621.32

Hely

Idő

"1920"

Személy

Helys

Szerző:

Cím: *Mibe kerül Budapest világítása?*

Forrás:

*Früggetlen Budapest*Bp.
(Hely)1920 X 15
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Közn. nyomt. XX. é. 22. sz.

Mibe kerül Budapest világítása ?

(A világítási üzemek mérlegei. — Három millió fölösleg az Elektromos Műveknél, tizennyolc millió hiány a Gázműveknél.)

(Saját tudósítónktól.) A világítási üzemi bizottság pénteken vizsgálta felül a főváros gázműveinek és elektromos műveinek 1918. és 1919. évi számadását. A gázmű hosszú ideje deficites vállalat, míg ezzel ellentétben az elektromos telepek jelentékeny hasznot hajtanak.

A gázművek.

A gázművek forgalma 1918-ban 7,344.629 korona jövedelmet eredményezett, de a rákövetkező év már 17,830.631 korona hiánnyal zárult. Az igazgatóság jelentése részletesen kimutatja azokat az okokat, amelyek a deficit előidézésénél közrejátszottak. A Károlyi-forradalom idején a munkások a nyolc órás munkaidő életbeléptetését követelték, ami ötmillió koronával terhelte meg a gázművek háztartását. A tisztviselők részére megállapított segélyek kétmillió korona különterhet jelentettek. Ezzel szemben a gáztermelést a minimumra kellett redukálni, mert a szénhiány mindnagyobb mértékben befolyásolta az üzem termelőképességét.

A termelés zavartalanságát egyébként a politikai viszonyok is erősen befolyásolták, mert a forradalmak idején lelkiismeretlen elemek ragadták magukhoz az alkalmazottak vezetését. A proletárdiktatura előszeleként itt is megindult az igazgatóság ellen a hadjárat. Alig fordult elő nap, hogy ne kellett volna mesterségesen előidézett, vagy felfújt sérelmeket elintézni.

A diktatura garázdálkodása teljes felfordulást idézett elő a gázgyárban. Az anyagleltár, amit vezettek, hiányos volt, a meglévő adatok pedig hamisak voltak. A munkások amerikáztak, a direktórium tagok pedig hozzátartozóikat formailag alkalmazták, de rögtön szabadságolták is. A munkások bérjegyzékét megamisították és olyan fizetéseket irtak bele, amilyen éppen tetszett. Közvetlenül a diktatura előtt egy gázmérő javítása ötvenöt koronába került, a kommunál alatt ennek költsége százharminchért koronára emelkedett. A munkateljesítmény huszonhárom százalékkal

csökkent, a költségek mégis százötven százalékkal szaporodtak. Közel kilencezer olyan munkórát fizettek ki, amelyen nem dolgoztak. A kommun négy hónapja a gázműveknél állandó bérrendezéssel telt el. Ez idő alatt hat millióval többet fizettek ki az alkalmazottaknak, mint amennyi járt nekik. A kommunisták tevékenysége a gázműveknél azzal zárult, hogy az utolsó napokban még az élelmiszerraktárt is kirabolták.

A garázdálkodáshoz természetesen sok pénz kellett és a gáz árát köbméterenkint egy korona ötven fillérré emelték. Nem várhatták be azonban, míg ez a jövedelemtöbblet befolyik, s ezért a túlkidások fedezésére tizenöt millió koronát kértek a tanácskormánytól. A kommun idejéből emlékre hagytak a gázgyárnak tíz millió korona értékű kifizetetlen számlát, kilencszázhetvenhatezer koronányi kétes követelést, amit tetéz még az, hogy az alkalmazottaknak az őket megillető illetményénél hat millió koronával fizettek ki többet.

A kommunizmus garázdálkodásán kívül az anyag-és szénárak folytonos emelkedése, valamint a munkabérek és tisztviselőfizetések állandó növekedése is hozzájárult a tizenhét milliós deficithez. Hogy még körülbelül három millióval nem nagyobb a deficit, ez annak tudható be, hogy a gyártelepeken évek óta összegyűlt szénfelesleget megterhelés nélkül használhatták fel. A gázművek viselték egyébként a közvilágítás fentartásának egész terhét is. Egy-egy gázlámpa fentartása 1,529 koronájában van a gázműveknek.

A szénzállításra nézve a jelentés megjegyzi, hogy a normális szénükségletnek átlagban csak 33—35 százalékat kapták meg. Az 1919. évre előirányzott szénnek körülbelül csak egyharmada állott rendelkezésre. A gázgyártáshoz előirányzott 3 millió 133 métermázsza helyett e célra felhasználtak 1 millió 996 métermázsát, ezenkívül felhasználtak különböző célokra 301.843 métermázsát, úgy, hogy a leszállított mennyiségén kívül még a készletből kellett 179.379 métermázsza szén felhasználni.

A gázművek az 1919. naptári évben 49,531.200 köbméter köszéngázt és 9,044.400 köbméter vízgázt, összesen 58,575.600 köbméter kevert gázt termeltek. Az összes termelésnek tehát 84,56 százaléka volt köszéngáz és 15,44 százaléka vízgáz. Az össztermelés apadása az 1918. évvel szemben 37,252.500 köbméter,

vagyis 38,87 százalék volt.

A zárószámadása végül részletesen ismerteti a gázfogyasztás nagyságát és az értékesítésre vonatkozó adatokat. Itt kimutatja a koks és egyéb melléktermékek, valamint a kátrány, az amoniák és a gázvíz termelt mennyiségét is, amelyből tiszta képet lehet alkotni arról, hogy a gázművek, bárha a legnagyobb küzdelmek árán is, mindenkor igyekezett feladatának eleget tenni.

Az elektromos művek.

Az elektromos művek számadása 2,861.179 korona felesleget tüntet fel. Ezen felül az üzem tőkekerhei több mint három és félmillió koronát tettek ki, továbbá a nyugdíj- és nyugbéalapokra 170.000 koronát fordítottak. Az értékcsökkenési tartaléokra hat millió korona jutott.

A zárószámadás szerint a szolgáltatások összege 1918-ban 254.686 koronával volt kevesebb az előirányzott összegnél. Ez azért állt elő, mert a személyzeti kiadások az októberi forradalom után 735.000 koronával emelkedtek. Forradalmi kiadás volt még ezenkívül az órabéreseknek folyósított hatvanötezer koronás ruházati segély is.

Az elektromos áram ára 1918-ban 11 fillér volt. 1919. januárjától kezdve tizennyolc fillérré emelkedett, amit azután a kommun alatt 40 fillérré emeltek. A diktatura bukása után a villany ára 35 fillérré csökkent, míg ma hektowattónként 60 fillérbe került.

A fogyasztókról készített statisztika szerint 1919-ben 16.672 új fogyasztót vettek fel. A többletet természetesen a régi berendezés nem bírta és így 6.100 ló-

eronyi teljesítőképességgel bíró új elektromotort kapcsoltak be. A fogyasztók szaporodása folytán az *árambevétel is növekedett*, amennyiben az 1918. évi 24.000 koronával szemben 1919-ben *86.000 korona volt a jövedelem*. Az elektromos telepekre igen nagy feladat hárult az utcai közvilágítás ellátása által, amennyiben a gázhiány miatt nagyrészt megszűnt az utak és terek gázvilágítása. A gázlámpákat majd mindenütt villamos világítással cserélték fel, ami határozottan biztató külsőt adott a pesti éjszakának. Az utcai izzólámpák áramköltsége közel *három millió korona* volt

Igen érdekes adata az 1918. évi zárószámadásnak, hogy *áramtartozásért* 1914-től 1917-ig 14.000 millió koronát pereltek és erre 1918. folyamán egy millió koronát törlesztettek az elektromos művek adóssái, 1918-ban hat millió korona volt a perelt fogyasztók tartozása, míg *behajthatatlan követelés címén 256.86 fillért irtak le*.

Az elektromos műveknél mutatkozó felesleget a gáz-művek hiányának fedezésére fogják fordítani, azonban még így is 15 millió hiány mutatkozik. Ez, — fájdalom, — előreláthatóan *a gáz újabb áremelkedését* fogja előidézni.